शास्त्रदृष्टं वसिष्ठोक्तपुत्रपौत्रादिप्राप्तिरूपं शुभं फलं स्यात् अथ वा एवं मदनलवस्यास्तांशेशस्य मित्रं सौम्यं चेत् स्यात्तच्चांशात् द्यूनं सप्तमनवांशं चेद्वीक्षते वा अथ वा तनुमदनगृहं लग्नात्सप्तमभवनञ्चेद्वीक्षते तदा बध्वाः शास्त्रदृष्टं शर्म स्यात्। यद्युभयत्रापि नवांशस्वामिनो मित्रं पापग्रहश्चेत्तस्य दृष्टिरशुभैवेति फलितार्थः। यदाह वराहः "शुद्धस्त्विह स्यान्न यदोदयांशोलग्ने नवांस्तांशमुपैति शुद्धिम्। तदा सुहृत्सौम्यनिरीक्षितोयः शुभाय स स्यात्प्रवदन्ति सन्तः" इति। कश्यपः "राश्यंशौ मित्रसौम्येन वीक्षितौ वाथ संयुतौ। उदयास्तांशयोः शुद्धिस्त्रिविधा मङ्गलप्रदेति"। वसिष्ठः "लग्नास्तशुद्ध्या रहितः सदोषः करोति मृत्युं वरकन्ययोश्च। त्रातुं तदा लग्नगुणास्त्वशक्तास्तं बन्धुवर्गा इव सर्पदष्टमिति"। केचित्तु विवाहादौ वज्रयोगं निषिद्धमाहुस्तल्लक्षणम्। "तिथिवारं च नक्षत्रं नवभिश्च समन्वितम्। सप्तभिस्तु हरेद्भागं शेषाङ्के फलमादिशेत्। त्रिशेषे तु जलं विद्यात् पञ्चशेषे प्रभञ्जनः। सप्तशेषे वज्रपातोज्ञेयं वज्रस्य लक्षणमिति टोडरानन्दे" पी०धा०

अथ सूर्य्यसंक्रान्तिदोषः "विषुवायनेषु परपूर्व्वमध्यमान्दिवसांस्त्यजेदितरसंक्रमेषु हि। घटिकास्तु षोड़श शुभक्रियाविधौ परतो पि पूर्व्वमपि सन्त्यजेद्बुधः" मु०चि०। "विषुवन्तुलामेषसंक्रान्ती अयनं कर्कमकरसंक्रान्ती एवञ्चतसृषु विषुवायनाख्यासु संक्रान्तिषु परपूर्व्वमध्यमान् दिवसान्बुधः शुभक्रियाविधौ विवाहयज्ञोपवीतादि शुभकार्य्येषु त्यजेत्। इतरास्वष्टसंक्रान्तिषु संक्रमकालात्परतोऽग्रेऽपि पूर्व्वं प्रागपि षोड़श घटिकाः मिलित्वा द्वात्रिंशद्घटिकास्त्यजेत्! यदाह वसिष्ठः "विषुवतोरयनयोर्दिवसत्रयं हरिपदे षड़शीतिमुखेषु च। पूर्वतोऽपि परतोऽपि संक्रमान्नाडिकाश्च खलु षोड़श त्यजेत्। संक्रान्तिदोषे त्वचिरात् कृतं यदुद्वाहपूर्वाखिलमङ्गलाद्यम्। लाक्षासमूहज्वलिताग्निमध्ये विलीयते तद्वदशेषमेतदिति" उद्वाहादिग्रहणात्स्नानादावनिषेधः। तद्वाक्यानि संक्रान्तिप्रकरणेऽस्माभिरुक्तानि। किन्तद्दिनत्रयं त्याज्यं किं संक्रान्तिकालात् प्राग्दिनत्रयमुत तदनन्तरमुत मध्यमं वेति पक्षत्रयसम्भवे निर्णयमाह गुरुः। "अयने विषुवे पूर्व्वम्परं मध्यन्दिनन्त्यजेत्। अन्यसंक्रमणे पूर्व्वाः पराः षोड़श नाडिका इति"। अयञ्च निषेधः सायनसंक्रान्तिष्वपि ध्येयः। यदाह वसिष्ठः "यदाऽयनप्रवेशः स्यात्तदा तद्राशिसंक्रमः। तस्मिन्नपि दिने त्याज्या नाड्यः षोड़श षोड़शेति"। शौनकः "अयनद्वये समूढा भर्त्तारं नाभिनन्दते नारी। विषुवद्वयेऽपि विधवा षड़शीतिमुखेषु सा म्रियते। विष्णुपदेषु विगीता कन्या विकलेन्द्रिया व्यतीपाते। वैधृतिविष्ट्योर्भ्रष्टा सुभगा शेषेषु करणेष्विति" पी० धा०।

अथ पङ्ग्वन्धादिलग्नदोषः "घस्रे तुलाली बधिरौ मृगाश्वौ रात्रौ च सिंहाजवृषा-दिवान्धाः। कन्यानृयुक्कर्कटका निशान्धा दिने घटोऽन्त्यो निशि पङ्गुसंज्ञः" मु० चि०। "घस्रे दिवसे तुलावृश्चिकौ बधिरौ स्मृतौ, मृगाश्वौ मकरधनुषी रात्रौ न तु दिवसे, सिंहाजवृषा दिवान्धा दिवसे बधिरा न तु रात्रौ। कन्या नृयुक्कर्कटा निशान्धारात्र्यन्धा न तु दिवान्धाः। घटः कुम्भोदिने पङ्गुसंज्ञो न तु रात्रौ। अन्त्योमीनो निशि पङ्गुसंज्ञो न तु दिने। यदाह वसिष्ठः "मेषादि चान्धकं षट्कं चत्वारो बधिराः स्मृताः। द्वौ पङ्गू चेति विज्ञेयावित्येतद्रा शिलक्षणम्। मेषो वृषो मृगेन्द्रश्च दिवसेऽन्धाः प्रकीर्त्तिता। नृयुक्कर्कटकन्याश्च रात्रावन्धाः प्रकीर्त्तिताः। तुला च वृश्चिकश्चैव दिवसे बधिरौ तथा। धनुश्च मकरश्चैव बधिरौ निशि कीर्त्तितौ। कुम्भमीनौ च पङ्गू द्वौ दिवारात्रौ यथाक्रममिति"। कुम्भोदिवा पङ्गुर्मीनो रात्रौ पङ्गुः, अनेन यस्मिन्काले लग्नस्य योऽन्धपङ्ग्वादिदोषः उक्तस्तस्मिन्नेव काले तल्लग्नन्दोषावहं न कालान्तरे" पी० धा०। तत्फलम्। "दारिद्र्यम्बधिरतनौ दिवान्धलग्ने वैधव्यं शिशुमरणं निशान्धलग्ने पङ्ग्वङ्गे निखिलधनानि नाशमीयुः सर्वत्राधिपगुरुदृष्टिभिर्न दोषः" मु०चि०।

"वसिष्ठः "अन्धे वैधव्यमाप्नोति दारिद्र्यं बधिरे तथा। अथ नाशो भवेत् पङ्गाविति धात्रा विनिर्म्मितम्"। व्यासः "मासशून्याह्वयास्तारा राशयो बधिरादयः। गौड़मालवयोस्त्याज्यास्त्वन्यदेशे न गर्हिता इति पी०धा०।

अथ नवांशशुद्धिः। "कार्मुकतौलिककन्यायुग्मलवे झषगे वा। यर्हि भवेदुपयामस्तर्हि सती खलु कन्या" मु०चि०। "कार्मुकं धनुस्तौलिकं तुला नृयुग्मं मिथुनम् एषामंशे नवांशे झषगे मीनगते वाशब्दश्चैकीयमसूचनार्थः धनुरादिनवांशाः सर्वमुनिसम्मता इत्यर्थः तेष्वंशेष यर्हि यदा उपयामो विवाहो भवेत्तर्हि कन्या विवाहोत्तरं सती पतिव्रता खलु यदाह विसष्ठः "लग्ने हि सर्वे शुभराशयश्च शुभेक्षिता वाथ युताः शुभाः स्युः। नवांशकस्तौलिनृयुग्मकन्याचापाद्य-